

Suhteellinen vaalitapa paikkajaon perustana

Suomessa on käytössä belgialaisen matemaatikon mukaan nimetty nk. D'Hondtin suhteellinen vaalitapa, jossa puolueen saama osuus äänistä vastaa osuutta jaettavina olevista paikoista. Piilevä äänikynnys kertoo puolestaan kuinka suuren osuuden vaalipiirissä annetuista äänistä puolueen tulee saada vähintään yhden kansanedustajan läpikäymiseksi. Äänikynnys on sitä korkeampi, mitä vähemmän vaalipiiristä valitaan kansanedustajia ja päinvastoin. Pienissä vaalipiireissä hyötyvät suurpuolueet.

Teksti **Harri**

Asian havainnollistamiseksi alla olevassa esimerkissä äänet ovat tarkoituksellisesti pyöristettyjä. Jos vaalipiiristä valittaisiin 18 edustajaa, ei suhteellinen vaalitapa sortaisi pienpuoluetta. Mikäli pienpuolueesta pääsisi läpi vain yksi edustaja, tarkoittaisi se puolestaan, että pääpuolueen edustajien määrä nousisi kahdeksankertaiseksi, vaikka vaaleissa saavutettu äänimäärä olisi vain viisi kertaa suurempi. Suhteellinen vaalitapa voi siten tiputtaa jopa hyvänkin äänisääliin saaneita ehdokkaita pienpuolueissa.

Vastapainona suhteellisessa vaalitavassa myös jokainen ääni on yhtä painava, sillä edustajalle annettu ääni hyödyttää samalla puoluetta. Puolueiden ehdokkaille annetut äänet jaetaan ehdokkaiden kesken ja vaalitulok määräytyy ehdokkaan sijoituksen perusteella ehdokaslistalla.

Jos oma ehdokas ei pääsisikään läpi, äänellä saattaa olla silti merkitystä ehdokkaan puolueelle. Suhteellista vaalitapaa käytetään useissa maissa, ja se on erittäin suosittu vaalitapa.

PUOLUE TAI MUU EHDOKASLISTA	Pääpuolue	Vaaliliitto	Pienpuolue
Ehdokkaiden äänimäärät yhteensä	1000	600	200
Ehdokkaille laskettava vertausluku	Vertausluku	Vertausluku	Vertausluku
Ehdokkaan sijoitus ehdokaslistalla 1.	$1000/1 = 1000$	$600/1 = 600$	$200/1 = 200$
2.	$1000/2 = 500$	$600/2 = 300$	$200/2 = 100$
3.	$1000/3 = 333$	$600/3 = 200$	$200/3 = 66$
4.	$1000/4 = 250$	$600/4 = 150$	$200/4 = 50$
5.	$1000/5 = 200$	$600/5 = 120$	$200/5 = 40$
6.	$1000/6 = 166$	$600/6 = 100$	$200/6 = 33$
7.	$1000/7 = 142$	$600/7 = 85$	$200/7 = 28$
8.	$1000/8 = 125$	$600/8 = 75$	$200/8 = 25$
9.	$1000/9 = 111$	$600/9 = 66$	$200/9 = 22$
10.	$1000/10 = 100$	$600/10 = 60$	$200/10 = 20$
Jos valitaan 13 edustajaa on vertausluku 125	8	4	1
Suurempien puolueiden saavuttama etu	+3	+1	0
Jos valitaan 18 edustajaa on vertausluku 100	10	6	2
Ei etua suuremmille puolueille	± 0	± 0	± 0

Ennakkoäänestys 22.-28.3.2023

Vaalipäivä 2.4.2023

MUISTA ÄÄNESTÄÄ

